

מראי מקומות - יומא

עד:

א. איצטריך קרא לרבווי ספיקא

כתב המהרש"א שלרב אידי בר אבין אי אפשר לומר שהפסוק הוא רק אסמכתא, שהרי שם הנידון הוא לענין שהדם של כוי אסור, ואם כן בין אם הוא חיה ובין אם הוא בהמה יש איסור, אלא בהכרח שצריך פסוק בגלל שכוי הוא בריה בפני עצמה.

ב. ואי זה זה זה פיגול ונותר

הקשה בתוספת יום הכיפורים, מדוע היה הוה אמינא שיאכלו פיגול ביום הכיפורים, שהגמרא שואלת שאולי הפסוק בא להזהיר מאכילת פיגול. ועוד קשה, מנין שה'ועניתם' ריבה שלא לאכול חולין תרומה וקדשים. וכתב לבאר שכתוב שש פעמים לשון עינוי. וביאר, שהגמרא שואלת שאולי רק קדשים שמצינו בהם שבפיגול ונותר יש כרת אז גם באכילתם שלא בפיגול ונותר כגון אשם וחטאת לכהנים, ושלמים לישראל יהיה כרת ביום הכיפורים, וכן לענין טבל הכוונה שדווקא היכן ששייך איסור טבל והיינו דגן תירוש ויצהר שכבר מצינו בזה מיתה בטבל אז ביום הכיפורים יש איסור אפילו במעושה. וכן פירש לענין נבילה, שהכוונה לאסור שחוטא מפני שמצינו איסור של נבילה, והגמרא דנה שאולי מה שיש מצוה באכילתו כמו תרומה לא יהיה איסור, וגם את זה לומדים מהעיני החמישי שאסור ושאלת הגמרא על קדשים שהם בבל תותירו אינה על כל קדשים, שזה כבר נלמד מהעיני הראשון, אלא השאלה היא על קדשים שאם הוא לא יאכל אותם היום הם יהפכו להיות נותר, ואולי התורה התירה לאכלם, והעיני השישי נלמד שגם זה אסור לאכול ביום הכיפורים.

ג. נאמר להלן עינוי

פירש רש"י ויענך וירעיבך, והקשה השפת אמת שמבואר שאכילת המן נחשבת לעינוי, ואם כן נמצא שמותר לאכול מן ביום הכיפורים. וכתב שלפי התוספת יום הכיפורים שהעיניו היה הרעב שקדם למן מיושב, שלעולם המן עצמו לא נקרא עינוי, אלא מה שלא היה אוכל זה נחשב לעינוי. אלא שהראשונים על התורה נחלקו בפירוש הפסוק, האם הכוונה שהעיניו הוא הרעב שקדם למן או עצם אכילת המן. ועוד הקשה שמנין למדו את איסור שתיה שהרי הפסוק מדבר רק על אכילה. ועיין במה שכתב לתרץ.

ד. מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלה אלא ביממא וכו'

כתב המהרי"ל דיסקין (שמות י' ה'), שכתוב במכת ארבה 'ולא יוכל לראות את הארץ', שאפשר לפרש את הפסוק כך, שיהיה ריבוי של ארבה בשמים מלמעלה, ועליו נאמר 'וכסה את עין הארץ' ואז הארבה שקרוב לקרקע לא יוכל לראות את הארץ' בגלל החושך, וזה יגרום שהוא יאכל את הכל ולא ישבע בגלל שמי שאוכל בחשיכה הוא אינו שבע.

ה. טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה

כתבו התוספות ישנים, שאם כן צריך ליהזר ממנו מאד. וכן פירש בתוספת יום הכיפורים, ועיין בהגהות יעב"ץ שכתב שלש הנהגות על פי דברי ריש לקיש.

ו. כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים וכו'

כתב התוספת יום הכיפורים שהיה קשה לרבי אמי ורבי אסי, שהרי מי ששותה יין אינו הולך למישרים אלא להפך באים עליו נזקים, ולכן הם למדו ש'במישרים' הכוונה שרק נדמה לו כמישור.